

Małgorzata Stopikowska

"Zmartwychwstanki : charyzmat i dzieje 1891-1991", t.2, Maria Lucyna Mistecka, Lublin 2000 : [recenzja]

Saeculum Christianum : pismo historyczno-społeczne 11/2, 281-283

2004

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

opracowanie dla dyskusji o relacjach europejsko-amerykańskich. Tę wymogę nie da się uniknąć na dłuższą metę, i to będzie on musiał być dyskutowany.

To opracowanie, raczej o charakterze eseju, w niektórych fragmentach nosi znamiona krytycznego podejścia do bogactwa podejmowanej tematyki, wręcz za wzorem cenionego przez autora sekretarza stanu H. Kissinger. Autor wielokrotnie stawia własne sugestie, które wynikają zapewne także z jego osobistego doświadczenia, opartego na zaangażowaniu politycznym, tak zawodowym jak i amatorskim. Niestety nie można ze wszystkim się zgodzić, zwłaszcza gdy zbyt mocno przeważa jednostronny, dość płaski obraz amerykański.

W sumie jest to jasne i wnikliwe studium współczesnych relacji Europa i USA. Nosi w sobie także odpowiednie elementy historyczności i jednocześnie pewne nachylenie perspektywiczne. Jest ono odpowiedzialnym pochyleniem się nad *hic et nunc* ważnego elementu współczesnych stosunków politycznych

Bp Andrzej F. Dziuba

Maria Lucyna Mistecka CR, *Zmartwychwstanki. Charyzmat i dzieje 1891-1991*, t. 2, seria: *Biblioteka Polonii*, t. 22, Lublin 2000, ss. 588, ilustracje.

W wieku XIX powstało w Kościele katolickim przeszło 200 żeńskich zgromadzeń zakonnych, mających najczęściej bardzo konkretny program społeczno-apostolski. Wśród nich były także zmartwychwstanki założone przez Celinę i Jadwigę Borzęckie w roku 1891. Według konstytucji zakonnych miały one łączyć ducha modlitwy i umartwienia z działalnością dydaktyczno-wychowawczą i charytatywną, a także pomagać w pracach parafialnych według potrzeb czasu i miejsca. Temat rozwoju żeńskiej gałęzi zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego podjęła w swojej rozprawie s. M. L. Mistecka. Tom pierwszy poświęciła powstaniu i kształtowaniu tożsamości zakonnej nowej wspólnoty (1891-1913), a tom drugi – prezentowany w niniejszej recenzji – dziejom zgromadzenia po śmierci Założycielki m. Celiny (1913-1991).

Na tom drugi składa się sześć rozdziałów, podzielonych na paragrafy. Całość opatrzona jest krótkim wstępem oraz podsumowaniem w języku angielskim. Publikację zamykają aneksy i obszerny wykaz bibliografii. Znaczącym ułatwieniem dla Czytelnika, chcącego skorzystać z obu tomów, jest indeks osobowy oraz wykaz ważniejszych skrótów. Tak jak w przypadku tomu pierwszego, omawianą książkę wzbogacają dwa zbiory fotografii, ilustrujących działalność i rozwój zmartwychwstanków w Polsce i na świecie.

Podstawowym zadaniem, które stało przed młodą wspólnotą zakonną, było ostateczne zatwierdzenie jej konstytucji oraz umocnienie i rozwój swoich struktur prawno-organizacyjnych. Były to niełatwe do rozwiązania problemy, biorąc pod uwagę burzliwe wydarzenia polityczne, których areną był wiek XX: dwie wojny światowe, odzyskanie niepodległości, a następnie okupacja komunistyczna w Polsce, zmiany zachodzące w świecie i samym Kościele (Sobór Watykański II), rozwój terytorialny i osobowy zgromadze-

nia. Zmartwychwstanki potrafiły jednak – jak opisała to s. Mistecka w rozdziale pierwszym – wszystkie te trudności natury prawno-organizacyjnej rozwiązać i dostosować się do zmieniających się warunków i potrzeb współczesnego świata i Kościoła.

Zagadnieniom związanym z rozwojem terytorialnym i osobowym zgromadzenia Autorka poświęciła kolejne dwa rozdziały. Ukazała ekspansję zmartwychwstanków w obu Amerykach (USA, Kanada, Argentyna), krajach europejskich (Polska, Włochy, Anglia) oraz w Australii. W jednym z paragrafów zarysowała sylwetki wybitniejszych sióstr oraz przełożonych. Nie zabrakło tu także wykresów dotyczących rozwoju terytorialnego i osobowego zgromadzenia, a także tabel, ukazujących w zwięzły sposób zmiany liczbowe poszczególnych placówek i prowincji, oraz statystyk ukazujących stan personalny wspólnoty, jej przekrój pod względem pochodzenia społecznego, narodowości i wykształcenia.

Nie mniej doniosłym elementem wzrostu zgromadzenia było zdobycie odpowiednich podstaw materialnych dla życia jego członkiń i ich działalności apostołskiej, a zwłaszcza charytatywnej. Temu zagadnieniu s. Mistecka poświęciła rozdział czwarty, zarysowując stan finansów i posiadania poszczególnych placówek oraz ogólną sytuację ekonomiczną instytutu w kolejnych latach.

Dla istnienia każdej wspólnoty zakonnej najważniejszą jednak sprawą jest jej duchowość. W rozdziale piątym Autorka zaznajamia Czytelnika z etapami formacji zakonnej podstawowej i ciągłej, formami kultu sprawowanymi przez siostry oraz charyzmatem życia w duchu Zmartwychwstania. Interesujący jest również paragraf opisujący realizację przez zgromadzenie posoborowej odnowy niektórych form kształtowania i wyrażania duchowości zakonnej.

Najobszerniejszą częścią rozprawy jest rozdział ukazujący działalność apostołską zmartwychwstanków. Istotnym elementem aktywności zgromadzenia była zawsze praca dydaktyczno-wychowawcza na wszystkich poziomach nauczania (przedszkola, szkoły podstawowe i średnie, różne kursy, w tym języka polskiego, internaty dla uczniów i studentek, bursy dla pracujących, domy dziecka, kolonie i inne formy opieki nad dziećmi i młodzieżą). Instytut stawiał sobie także za cel posługę w parafiach – opiekę nad kaplicami i kościołami, pomoc w katechizacji i ożywieniu życia parafialnego. Zgromadzenie położyło także wielkie zasługi na polu działalności charytatywnej i pracy w szpitalach. Odczytując znaki czasu i potrzeby wiernych siostry włączały się również w działalność duszpasterską, prowadząc m.in. rekolekcje, dni skupienia, konferencje. Autorka nie pominęła także działalności naukowo-wydawniczej poszczególnych zakonnic i prowincji (dorobek pisarski niektórych sióstr został zestawiony w aneksie 2 i 3).

Już sam pobieżny przegląd treści prezentowanej pracy ilustruje ogrom wysiłku badawczego, który s. Mistecka podjęła, aby stworzyć tak dobrze udokumentowane dzieło. Autorka potrafiła w rzetelny, ale i syntetyczny sposób ująć obszerny okres istnienia zgromadzenia (1891-1991) i przybliżyć jego rzeczywiście imponujące zasługi na polu duszpasterstwa, zwłaszcza w Polsce. Tekst jest przy tym napisany przystępnym i jasnym językiem, a także charakteryzuje się przejrzystą strukturą.

Stąd też jest to pozycja ważna nie tylko dla historyków – co jest oczywiste, ale również może być polecana każdemu, kto zainteresowany jest dziejami XX w., a zwłaszcza

problematyką polonijną. Po książkę tę może sięgnąć Czytelnik-nieprofesjonalista chcący poznać tajniki życia zakonnego, jego radości i troski, oraz charyzmat zgromadzenia. Ważne jest przy tym, że Autorka wykazała się dbałością nie tylko o dobrą dokumentację pracy, ale i o to, by nie przeciążać Czytelnika zbędnymi drobiazgami. Warto także docenić jej troskę o zachowanie prawdziwości prezentowanego obrazu zgromadzenia – ludzi, pragnących wcielić w życie szczytne ideały pomimo słabości i błędów.

Małgorzata Stopikowska

Adam Łajtar, *Catalogue of the Greek Inscriptions in the Sudan National Museum at Chartoum* (I. Khartoum Greek). Leuven – Paris – Dudley, Ma. 2003 (Orientalia Lovaniensia Analecta 122); Jacques Van der Vliet, *Catalogue of the Coptic Inscriptions in the Sudan National Museum at Khartoum* (I. Khartoum Copt.). Leuven – Paris – Dudley, Ma. 2003 (Orientalia Lovaniensia Analecta 121)

Muzeum Narodowe w Chartumie posiada największą kolekcję inskrypcji greckich i koptyjskich związanych z dziejami chrześcijaństwa w Nubii. Wiele z nich było badanych i opublikowanych w przeszłości, lecz publikacje te, często rozproszone w różnych czasopismach i sprawozdaniach wykopaliskowych, nie były łatwo dostępne dla zainteresowanych dziejami chrześcijańskiej Nubii. Ponadto wiele dawnych wydań inskrypcji zawierało błędy lub publikowano je bez zachowania należytych rygorów krytyki naukowej. Pod koniec lat dziewięćdziesiątych kierownictwo Sudańskiego Muzeum Narodowego powierzyło prof. Włodzimierzowi Godlewskiemu kierownictwo projektu wydania katalogu inskrypcji greckich i koptyjskich znajdujących się w posiadaniu Muzeum. Do opracowania katalogu zaproszono dwóch naukowców: dr Adama Łajtara z Uniwersytetu Warszawskiego (inskrpcje greckie) i dr Jacques Van der Vlieta z Uniwersytetu w Lejdzie (inskrpcje koptyjskie). Katalog ukazał się właśnie w ramach serii Orientalia Lovaniensia Analecta w renomowanym wydawnictwie Peeters w Lowanium. Składa się on z dwóch tomów, z których jeden zawiera katalog inskrypcji koptyjskich a drugi greckich, choć są w rzeczywistości częściami tej samej pracy.

Omówienie każdej inskrypcji to w zasadzie osobny artykuł, w ramach którego uwzględniono obok numeru inwentarzowego, miejsca i okoliczności znalezienia zabytku oraz stanu zachowania, pełny tekst inskrypcji, aparat krytyczny, przekład angielski tekstu, obszerny komentarz oraz bibliografię. Oprócz tego każda inskrypcja ilustrowana jest czarno-białym zdjęciem (niestety często nie najlepszej jakości).

Zaletą pracy jest jej przejrzystość, na co wpływają indeksy oraz konkordancje. Indeksy uwzględniają między innymi występujące w publikowanych tekstach imiona biblijne, imiona królów i członków ich rodzin, imiona urzędników świeckich, biskupów, nazwy geograficzne oraz elementy datowania (dni tygodnia, miesiące itp.). Niestety teksty wprowadzające do publikowanych inskrypcji i teksty dotyczących ich komentarzy nie są indeksowane. Konkordancje pozwalają, między innymi, szybko odnaleźć miejsce innych